

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hermes Theologicvs, Id est Synopsis totius Theologiæ, perspicuè, doctè, subtiliter, ac breviter discussa

Et In octo Partes ... distincta ...

De Poenitentia Et Reliqvis Sacramentis

Vindalium, 1646

Cap. V. De tertia parte Sacramenti pœnitentiæ quæ est satisfactio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38867

64 TRACTATUS
lius essentiam spectent, ut ex præceden-
tibus resolutionibus intelligi potest.

CAPVT V.

*De tertia parte Sacramenti Pœnitentiæ,
qua est satisfactio.*

SECTIO I.

*An possit satisfieri pro pœnis,
remissa culpa.*

CONCLUSIO.

Possunt homines in hac vita satisfacere, idque de condigno, pro pœnis remissa culpa restantibus.) Prima pars probatur ex Concilio Trident. sess. 14. can. 3. vbi definitur his verbis. Si quis dixerit, pro peccatis quoad pœnam temporalem, minimè Deo per Christi merita satisfieri, pœnis ab eo inflictis, & patienter toleratis, vel à sacerdote iniunctis; sed neque sponte susceptis, ut ieiunijs & orationibus, elemosynis, vel aliis etiam pietatis operibus, atque ideo optimam pœnitentiam esse tantum no-

DE POENITENTIA. CAP. V. 65

nam vitam, anathema sit.

Ex quibus verbis, nos tribus modis satisfacere posse pro pœnis, quæ post remissionem culpæ remanent. Primò patienter sustinendo pœnas à Deo inflictas; quod intellige, siue pœnæ illæ in eum finem à Deo sint immixtæ, siue ex quacumque alia causa proueniant. Secundo exequendo quæ à Confessario in satisfactionem imponuntur. Tertio opera pœnalia sponte suscipiendo.

Secunda pars ostenditur, quia ut patet ex tract. de gratia, potest homo mereri de condigno vitam æternam: ergo à fortiori pro pœnis restantibus de condigno satisfacere potest. Et hoc indicat Concilium Trident. sess. 14. cap. 8. dicens. Ita non habet homo unde gloriatur, sed omnis gloriatio nostra in Christo est, in quo meremur, in quo satisfacimus, facientes fructus dignos pœnitentiæ, in quibus verbis non obscure innuitur, vim merendi, & satisfaciendi eodem modo virtute Christi nobis communicari: sicut ergo meremur de condigno, ita & de condigno satisfacimus.

Quid autem necessarium sit, ut satisfactio nostra sit de condigno, hîc breuiter explicandum est. In primis requiritur ut satisfaciens sit viator, seu in hac

vita constitutus; nam qui sunt in purgatorio, possunt satisfacere, non autem satisfacere, sicut neque mereri, ut dictum est in tract. citato. Requiritur etiam ut sit in statu gratiæ: nam opera quæ fiunt in peccato mortali sicut neque ad meritum, ita neque ad condignam satisfactionem prodesse possunt: saltē ex opere operantis.

Secundò necesse est ut opus per quod satisficit, sit aliquo modo liberum; ita scilicet ut à voluntate eliciatur, aut ab ea imperetur, aut saltem voluntas liberè acceptet pœnam ab extrinseco inflictam: idque per actum moraliter bonum, & honestum, cumque vel in se supernaturalem, vel ad finem supernaturalem relatum. Quamquam non requiratur voluntas formalis satisfaciendi, sed virtualis sufficiat: qualis continetur in voluntate aliquid agendi ex amore Dei, aut ex studio salutis æternæ & similibus. Non requiritur autem ad satisfaciendum, ut sit opus consilij: nam sicut præcepta seruando meremur vitam æternam, ita per opera quæ præcepta sunt, possumus pro peccatis nostris satisfacere. Neque per solum actum internum, aut per solum externum satisfacimus, sed per vtrumque; ita ut maior sit satisfactio, cæteris paribus, in vtroque simul sumpto, quàm in eorum altero.

Tertiò ad satisfactionem de condigno, requiritur promissio Dei: nam etsi opera hominis iusti, quatenus à gratia procedunt, habeant ex se citra ullam promissionem Dei, condignitatem aliquam ad satisfaciendum; vt tamen per ea infallibiliter remittantur pœnæ purgatorij, requiritur promissio Dei, qua se obstrinxerit ad remittendam pœnam illam, pro altera in hoc mundo liberè assumpta: sine tali enim promissione nulla est ratio, cur Deus teneatur ex iustitia, remittere pœnam purgatorij iustè impostam, pro pœna huius vitæ, quæ est alterius omninò rationis, & multò remissior.

 SECTIO II.

An confessarius teneatur pœnitentiam imponere & eam pœnitens acceptare.

CONCLUSIO I.

Confessarius tenetur per se loquendo, satisfactionem aliquam pœnitenti imponere: in variis tamen casibus ab ea obligatione est liber. Prior pars sumitur ex Concil. Trident. sess. 14. cap.

8. eaque ratione ostenditur ; quia licet actualis satisfactio non pertineat ad essentiam sacramenti Pœnitentiæ , est tamen de illius integritate. Confessarius autem tenetur integrum conficere sacramentum ; quare tenetur non modo reum absoluerè , sed etiam ipsi pœnitentiam iniungere.

Confirmatur : nam postquam Confessarius peccata audiuit in confessione , si pœnitens sit ritè dispositus ad gratiam consequendam , tenetur illum absoluerè à peccatis , & in amicitiam cum Deo restituere. Aliundè verò quia pœnitens Deum offendit , tenetur Confessarius illi satisfactionem aliquam imponere , ut inæqualitas illa quæ inter Deum , & peccatorem constituta fuerat per peccatum , tollatur quantum fieri potest ; aliàs non seruaret æquitatem in iudicio ferendo.

Ratio posterioris partis est , quia contingere potest ut pœnitens dum absoluitur omnimodò priuatus sit , & nihil percipere queat , in quo casu superuacaneum esset illi pœnitentiam aliquam imponere. Imò si pœnitens ante confessionem sufficienter , arbitrio Sacerdotis satisfecerit , non est necesse illi nouam satisfactionem imponere , quia iam soluit quod

DE POENITENTIA. CAP. V. 69

debebat. Denique tāta esse potest poenitentis contritio, vt ea sufficiat ad totius poenae debitae remissionem. Verūm quia non facile constare potest, an talis sit contritio, aut satisfactio praecedens, vt totam poenam deleuerit; ideo vt plurimum iniungenda est in iis casibus, satisfactio aliqua saltem leuis. Quod si aegrotus auditu omnino priuatus non est, curet Sacerdos vt ter nomen Iesu, aut Mariae, voce, vel solum corde proferat, aut aliam eiusmodi leuem poenitentiam, pro qualitate virium, illi iniungat.

CONCLUSIO II. Confessarius tenetur satisfactionem aliquo modo proportionatam peccatis imponere, nisi ex rationabili causa inducatur ad leuiorem iniungendam.) Ratio prioris partis est, quia hoc Sacramentum institutum est per modum iudicij, in quo Sacerdos sententiam profert; debet ergo ponderare grauitate in peccatorum, & iuxta illam poenam imponere: aliās si pro grauissimis peccatis leuissimas poenas imponeret, non seruaret aequitatem: sicut vice versa esset iniuriosus poenitenti, si propter culpas leuissimas poenas ei grauissimas iniungeret.

Ratio posterioris partis est, quia poenitentiae non tantum imponuntur ad

vindictam, & castigationem præterito-
rum peccatorum; verum etiam ad nouæ
vitæ custodiam, & infirmitatis medica-
mentum, vt liquet ex loco citato Con-
cilij Trident. Interdum autem contin-
gere potest, vt si Sacerdos pœnas valdè
graues imponat, terreatur peccator, &
præ fragilitate eas subire nolit, indeque
occasionem sumat similia peccata aliàs
in confessione reticendi. Quare Sacerdos
prudenter spectare debet, non modo
grauitatem peccati, sed etiam feruorem
pœnitentis, & conditionem illius; vt om-
nibus diligenter perspectis, eam pœni-
tentiam iniungat, quam iudicat esse ma-
gis accommodatam vtilitati pœniten-
tis.

Nota, communiter pœnitentibus ira-
poni debere opera externa, & ea ad quæ
ex præcepto non obligantur. Interdum
tamen imponi possunt actus interni, &
opera quæ aliundè sub præceptum ca-
dunt. Primum patet, quia talia opera fa-
cilius impleri possunt, maximè à rudibus
qui orationi mentali, eleuationibus cor-
dis, aliisque operationibus internis mi-
nimè sunt assueti. Secundum constat, quia
pœnitentia imponi debet in vindictam &
grauamen: qui autem tenetur, verbi cau-
sa, aliquo die audire Missam, non graua-

DE POENITENTIA CAP. V. 71

cur de nouo, si Confessarius ei præcipiat, vt tali die Missæ sacrificio intersit: quare vt plurimum, opus non præceptum ei imponi debet. Tertium patet: nam opus internum potest multum adiumenti afferre poenitenti, vt eum à peccatis retrahat. Cur ergo non licebit tale opus ei iniungere; præsertim cum poenitentia non solum sit punitiua, sed etiam medicinalis & sanatiua? Nec refert quòd actus internus per se sensibilis non sit: talis enim est per aliud, nempe per iussionem Sacerdotis, & acceptationem poenitentis. Quartum denique ostenditur: nam cum homo satisfacere possit per opera aliàs præcepta, vt supra dictum est; nulla ratio est, cur talia opera in confessione imponi non possint.

CONCLUSIO III. Poenitens tenetur poenitentiam impositam acceptare, etiam pro peccatis aliàs confessis eamque per se exequi.) Prima pars probatur, tum quia in Concilio Florent. inter poenitentis actus ponitur satisfactio operis, ad arbitrium Sacerdotis: tum quia ibidem statuitur, ad integritatem sacramenti Poenitentiae, requiri ex institutione diuina contritionem, confessionem, atque satisfactionem: tum quia in Concilio Trident. sess. 14. cap. 8. docetur claus

Sacerdotum, non tantum ad soluendum, sed etiam ad ligandum, scilicet per impositionem pœnitentiæ, concessas esse: non essent autem concessæ ad ligandum, nisi pœnitens iis ligari posset: atque adeò nisi teneretur pœnitentiam impositam implere.

Notandum autem hæc intelligi, de pœnitentia prudenter imposita: nam si ea manifestè iniqua sit, aut facultatem pœnitentis superet, ut si valde infirmo imponeretur ieiunium plurium dierum, aut quid simile, non tenetur eam ille acceptare. Quare Sacerdotes curare debent, ut quantum fieri potest se accommodent infirmitati pœnitentium; & in dubio potius in partem mitiorem vergant, ut quò remittior est pœnitentia, eò pœnitentes eã libentius amplectantur; quod non parũ conducet ad perfectionem satisfactionis: quia sicut Deus hilarem datorem diligit, ita & hilarem satisfactorem. Dixi, manifestè iniqua: nam in dubio, authores opent standum esse Sacerdotis iudicio.

Secunda pars colligitur ex dictis: nã Sacerdos tenetur etiã illi qui peccata aliàs confessa iterum confitetur, pœnitentiam iniungere, tum ad integritatem sacramenti, tum ad seruandam æquitatem iudicij, &c. Ergo etiam pœnitens tenetur pœnitentiam

elemosynam, satisfacis illius præcepto, si eam per seruum tuum eroges: secus autem dicendum est, si iubeat vt ieiunes, aut sacrum audias, vel rosarium recites; ea enim & similia per teipsum exequi debes, si fieri potest. Quod si contingat te, vel ob superuenientem infirmitatem, vel alia ex causa rationabili, pœnitentiam posterioris generis implere non posse, non teneris eam implere per alium, aut aliud opus facere.

SECTIO III.

An Pœnitentia imposita mutari possit.

CONCLUSIO

Pœnitentiam immutare potest, tum ille qui eam imposuit; tum alius quis confessarius, siue sit illius superior, siue æqualis, siue etiam inferior.) Quod idem possit, patet, quia nihil obstat quin idem iudex possit causam ante iudicatam, iterum iudicare; cum eandem retineat potestatem, & pœnam impositam ratione habita variarum circumstantiarum, quæ ante non occurrerant, mutare: maxime in foro conscientie, quod in fa-

uorem rei institutum est.

Quòd etiam quiuis alius immutare possit, probatur; quia in munere absoluen- di à peccatis, Sacerdotes omnes sunt pa- res, eò quòd illud spectat ad potestatem ordinis, quàm exercent in persona Chri- sti, in quo vnus Sacerdos non est alte- ro superior, licèt quoad iurisdictionem, quæ ad soluendum & ligandum requiri- tur, sint impares. Si ergo idem Sacerdos potest suam sententiam mutare, eandem poterit mutare & alius, cum omnes æ- qualem in hoc potestatem habeant.

Confirmatur: nam certum est posse Titium, peccata priùs confessa iterum confiteri, & ab iis absolutionem petere, vt superiùs dictum est; non tenetur au- tem ea confiteri eidem Sacerdoti, sed potest alium adire si vult: & vicissim ille alius potest eum absoluerè, à peccatis aliàs confessis, quæ de nouo ad ipsum de- fert, ac si ea amplius Ecclesiæ clauibus subiecta non fuissent. Idem ergo poterit ipsi iniungere pœnitentiam peccatis illis debitam. iuxta præsentem statum & dis- positionem illius, ac si nulla alia satis- factio pro iisdem vnquam ipsi imposita fuisset. Et ex consequenti non tenebitur pœnitens priori iudicio stare, cum æquũ non sit, vt pro iisdem peccatis bis pu-

niatur. Atque hæc tandem confirmat communis Ecclesiæ vsus, qui prudenter damnari non potest.

Dices, non potest iudex aliquis reuocare sententiam alterius, qui ipsi non est subordinatus: atqui vnus Sacerdos non est alteri subordinatus, quoad potestatem ordinis; ergo nullus potest sententiam alterius reuocare. Respondeo secundum confessarium non reuocare sententiam prioris si propriè loquamur; sed tantum sententiam suam proferre, sicut prior suã protulit, causa eadem ad ipsum delata: ea enim non datur per modum appellationis, vt fit in iudiciis externis, sed per modum noui iudicij, quod æquale est præcedenti, vtpote fluens ab æquali auctoritate; vnde sicut prior sententia per posteriorem non irritatur, ita potest poenitens, cui ex duabus voluerit, se conformare.

Nota probabile esse. prædicta etiam habere locum, quando peccata pro quibus imposita est poenitentia, erant reseruata ei qui absoluit. Ratio est, quia si eiusmodi peccata non fuissent reseruata, posset inferior poenitentiam pro iis impositam immutare, vt patet ex dictis. Ergo æquè potest poenitentiam immutare etsi reseruata fuerint. Sequela patet: nam

DE POENITENTIA. CAP. V. 77

post confessionem superiori factam, iam amplius non sunt reseruata. & perinde est ac si reseruata nunquam fuissent. Ergo nihil obstat, quin inferior Sacerdos possit, satisfactionem pro iis impositam, immutare.

Cōfirmatur: nam negari nō potest, quin inferior Sacerdos possit poenitentem, qui peccata superiori reseruata legitime confessus est, ab illis absolueret, & consequenter debitam satisfactionem ei imponere. Ergo etiam ipse poenitens poterit poenitentiam ab eo impositam implere; atque adeo non tenebitur subire poenam à superiore indictam, cum Deus bis non puniat in idipsum.

Dices, si hoc ita est, frustratur intentio Superiorum, casus aliquos sibi reseruantium; quia ideò eos reseruant, vt eorum subditi, poenarum metu ab ipsis imponendarum, cautè viuant, & à grauioribus peccatis abstineant. Respondeo id non sequi: nam praterquam quòd multi abstinent à peccatis reseruatis, non tam propter metum grauioris alicuius poenae imponendae, quam ne cogantur comparere coram superiore, apud quem malè audire nolunt: certè Sacerdos inferior si officio suo ritè, vt par est defungi velit, debet poenam culpae attemperare, neque

sine rationabili causa eam mitigare potest.

SECTIO IV.

*An satisfactio facta in peccato sufficiat,
& de eius vi.*

CONCLUSIO. I.

Satisfactio facta in peccato mortali; sufficit ad integritatem sacramenti, & & etiam probabiliter ad illius effectum ex opere operato.) Prior pars probatur 1. quia ex communi Doctorum consensu, confessorius potest exigere interdum à poenitente, ut poenitentiam impleat, antequam ei absolutionem impertiat: imò ex probabili sententia, potest confessorius approbare satisfactionem, à poenitente spontè exhibitam, antequam confiteretur. In quibus casibus satisfactio valet ad integritatem sacramenti; & tamen non supponit gratiam in subiecto, cum præcedat absolutionem, cuius beneficio infunditur gratia.

Probatur 2. nam satisfactio facta, iuxta præceptum à confessario impostum, sufficit ad integritatem sacramenti:

DE POENITENTIA. CAP. V. 79

nihil enim aliud meritò, ad valorem satisfactionis, exigi potest. Atqui confessorius non iubet, ut poenitens impostam poenitentiam exequatur, in statu gratiæ, sed tantum ut faciat opus iniunctum, quantum ad substantiam; ad eum modum quo Ecclesia ieiunium indicens, non præcipit ut ieiunes in statu gratiæ, sed simpliciter ut ieiunium serues: quia substantia tantum operis, & non illius modus cadit sub præcepto, ut aiunt, & latius dicetur in Idea Theologiæ Moralis. Ergo satisfactio sufficit ad integritatem sacramenti, etsi impleta non sit in statu gratiæ.

Posterior pars suadetur: nam poenitens qui implet poenitentiam in statu peccati mortalis, non peccat, siue contra præceptum confessorij, siue contra reuerentiam sacramento debitam, ut est communis sententia. Ergo signum est, eiusmodi poenitentiam non carere effectu suo; quia si eo careret, poenitentiam in eo statu implens peccaret, eò quod poneret obicem effectui sacramenti. Et hoc maxime urgeri potest, aduersus eos qui docent, satisfactionem sacramentalem producere gratiam sanctificantem, ex opere operato.

Deinde satisfactio à confessario impo-

fitā, non est opus hominis, sed Christi, quod ex se viuum est, & effectum confert non ponenti obicem: atqui peccatum mortale, etsi sit obex gratiæ, non tamen est obex remissionis pœnæ: nulla enim ratio afferri potest, cur ille qui versatur in peccato lethali, non possit soluere pœnam debitam pro peccato, quod aliàs remissum est quoad culpam; etsi pro peccato quo nunc afficitur, pœnæ aeternæ, quæ à priori distincta est, sit obnoxius; ad eum modum quo potest soluere centum, qui aliunde debet mille.

Dices, nos supra docuisse, inter conditiones ad satisfactionem necessarias, requiri statum gratiæ, non ergo ea quæ sit in peccato mortali, prodesse potest ad solutionem pœnæ. Respondeo nos ibi egisse de satisfactione, quæ sit extra sacramentum; iam verò de ea disputare, quæ imponitur in sacramento. Licet autem ad priorem requiratur status gratiæ, non sequitur quòd ad posteriorem necessarius sit, propter rationem allatam; quia scilicet illa est opus hominis, hæc verò opus Christi, quatenus per eam illius satisfactiones nobis applicantur.

CONCLUSIO II. Satisfactio sacramentalis habet vim remittendi ex opere operato, pœnas temporales pecca-

DE POENITENTIA. CAP. V. 81
tis remissis debitas, non autem producen-
di gratiam sanctificantem.) Prima pars
probat, quia certum est eiusmodi satis-
factionem habere vim, producendi ali-
quem effectum ex opere operato, aliàs
non haberet maiorem efficaciam quàm
satisfactio, quæ fit extra sacramentum,
quod dici non potest; cum sit pars sa-
cramenti, ac proinde sacramentalem si-
gnificationem habeat, & quod inde fit, ef-
fectum quem significat producere de-
beat, iuxta regulam assignatam, ubi de
sacramentis in genere. Quod si habet ef-
fectum aliquem ex opere operato, nullus
ei commodiùs assignari potest, quàm re-
missio pœnæ temporalis, eam enim ma-
ximè significat, cum sit punitio peccati,
& quædam commutatio pœnæ debitæ,
in eam qua ex præcepto confessarij as-
sumitur.

Secunda pars ostenditur, quia duo sunt
in peccato, reatus culpæ, & pœnæ; prior
perfectè tollitur per absolutionem sa-
cramentalem, ergo satisfactio quæ sub-
sequitur, non habet nisi vim remittendi
pœnam. Sequela patet: nam potentia illa
est superflua, quæ tribuitur ad effectum,
qui perfectè ab alia causa producitur, &
productus supponitur.

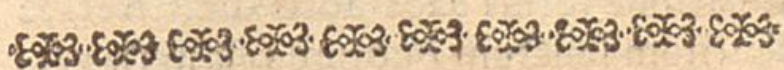
Præterea sacramentum Pœnitentiæ

per se institutum est, ad conferendam primam gratiam, non autem ad conferendam secundam, nisi per accidens, quatenus homo qui ad illud accedit, gratia sanctificante præditus est. At si satisfactio confert gratiam, confert per se secundam; quia supponit primam gratiam in absolute collatam, & dum postea impletur, necessario secundam producit: quia non potuit concurrere ad productionem primæ, cum nondum existeret. Dicendum ergo erit, sacramentum Pœnitentiæ per se duplicem gratiam producere; primam quidem per partes essentielles, secundam verò per partem sui integram, quæ est satisfactio actualis.

Dices, satisfactio sacramentalis non est tantum in vindictam præcedentium peccatorum, sed etiam in curationem & medicinam; ad quem effectum maxime necessaria est gratia. Respondeo, ad hoc posse sufficere gratias actuales, quas non opus est conferri dum impletur satisfactio; sed quando aliqua necessitas ingruit, idque vi sacramenti præteriti. Unde constat satisfactionem sacramentalem, non modo non producere gratiam habitualem, sed neque etiam auxilia actualia.

Hæc porro intellige de actuali satisfactione: nam quod spectat ad propo-

DE POENITENTIA. CAP. VI. 83
tum illud satisfaciendi, quòd aliàs dixi-
mus pertinere ad essentiam huius sacra-
menti, non dubito quia illud, vt sic, ad
dictos effectus suo modo concurrat.

CAPV.T VI.

De Ministro Sacramenti Poenitentiae.

SECTIO I.

*De ijs qua in Ministro requiruntur ordi-
ne, iurisdictione approbatione,
scientia.*

CONCLUSIO I.

NVLLUS potest validè conferre hoc sa-
cramentum, nisi sit Sacerdos,
habeatque iurisdictionem in foro inter-
no.) Prior pars est de fide definita in va-
rijs Concilijs, ac speciatim in Trident.
sess. 14. can 10. Potestque sufficienter pro-
bari ex verbis illis Ioan. 20. Accipite
Spiritus sanctum, quorum remiseritis
peccata, &c. ea enim intelliguntur de po-
testate remittendi peccata in Sacramen-
to Poenitentiae, idque non tantum quoad

D 6